

Mere end halskæder og ringe

Kritikk Joen Vedel 07.12.2021

Til at starte med, må jeg lægge mig fladt ned og indrømme, at jeg ikke selv går med smykker og at min viden om smykkekunst er meget begrænset. Smykker er for mig noget man tager på om håndleddene, om halsen, hoften eller på fingrene, noget man indsætter i håret, som brocher på tøjet eller som piercinger i ørene eller andre steder på kroppen, for at pryde sig. Smykker er på denne måde noget der går i dialog med kroppen der bærer dem og noget der er med til at fremhæve ens karakter eller udtryk. For mig er der som regel noget festligt over smykker og på samme måde som beklædning, kan de være med til at give energi og sprede glæde, men de kan også minde os om social status og magt. Smykker er noget der har været med os i mange tusinde år og

er en del af stort set alle kulturer. Deres formgivning har konstant udviklet sig, men typisk er de skabt af særlige materialer såsom ædelmetaller, sten, rav, ben eller perler. Således har smykker altid været associeret med noget værdifuldt og eftertragtet, men langsomt er det som om deres status er blevet mere folkelig.

At interessen for smykker også findes i Trondheim, tydeliggøres når der på samme dag åbner to forskellige og uafhængige udstillinger i byen med smykkekunst som omdrejningspunkt, på henholdsvis Trøndelag senter for samtidskunst (TSSK) og Trondhjems Kunstforening. Smykkekunstens særlige rolle i Trondheim er dog intet nyt, her har især Nordenfjeldske Kunstindustrimuseums unikke samling siden 1970'erne, været med til at støtte op om denne kunstform og på samme tid dokumenteret udviklingen indenfor håndværket. Kunstindustrimuseet var også det første sted i Skandinavien, hvor en større international udstilling dedikeret til smykkekunst fandt sted. Det var i 1985 og udstillingen blev af mange betragtet som en afgørende begivenhed indenfor smykkekunsten i Norden. Dengang blev der vist over hundrede værker signeret af Norske og internationale smykkekunstnere, heriblandt en ung Sigurd Bronger, som i dag er en af kuratorerne bag udstillingen *Smykker 85-21: New Thinking, New Materials* på TSSK.

Veronica Cheann. Smykker 85-21. F: Amalie Marie Selvik/Trøndelag senter for samtidskunst

Udstillingen *Smykker 85-21* er skabt i samarbejde med Nordenfjeldske Transitt, den midlertidige visningsarena til Kunstindustrimuseet, imens museumsbygningen er lukket og dets samling og fremtid fortsat ikke er faldet

på plads. Så når TSSK lægger hus til en del af smykkekonstsamlingen, er det formentlig også for at vise vigtigheden i denne samling. Udover de cirka tyve værker fra samlingen, har kuratorerne Sigurd Bronger og Kirsti Reinsborg Grov valgt at invitere fem smykkekonstnere og seks studenter fra Kunsthøgskolen i Oslo, afdeling Metall- og smykkekonst. I udstillingskataloget står der, at et vigtigt kuratorisk udgangspunkt for udstillingen er, ”at undersøge præmisser for materialevalg og udtryksform i smykkekonsten, gennem en sammenstilling af nye værker og kanoniserede værker fra 1980’erne”. Der er således tale om en ambitiøs og tværgenerationel gruppeudstilling, der forsøger at se på udviklingen indenfor smykkekonsten gennem de sidste 40 år, heraf undertitlen *New Thinking, New Materials*.

Med denne viden i baghovedet, var jeg nysgerrig for at se værkerne fra den berømte samling og for at få et glimt af hvordan de yngre smykkekonstnere arbejder i dag. På TSSK blev jeg mødt af glasmontrer i forskellige størrelser og farver, nogle af de ældre montrer var lånt fra Kunstindustrimuseet, mens andre var bygget til lejligheden. Her og der stod borde og Europa-paller på gulvet, hvor glasmontrer var fastspændt med demonstrative, orange spændebånd og overfladen overtrukket med rillet indpakningspap. Når jeg starter ud med at beskrive udstillingsdesignet som smykkerne er præsenteret i, skyldes det, at de tog enormt meget opmærksomhed – for meget. Det blev aldrig klart for mig, hvorfor værkerne skulle vises frem på transportpaller og hvad de orange spændebånd skulle bidrage med. Det var tydeligt, at man gerne ville fremstå moderne og stilsikre, men disse greb tog overhånd og signalerede blot cool design-butik-æstetik og gjorde det svært at forholde sig til det jeg egentlig kom for at se, nemlig smykkekonsten.

F. Susann Jamtøy/ Trøndelag senter for samtidskunst

Værkerne på bordene og indenfor i montrerne var sat sammen på anakronistisk vis og uden noget hierarki mellem de forskellige generationer. Selvom der er noget ganske sympatisk i denne kuratoriske tilgang, så havde jeg svært ved at forstå koblingerne mellem de forskellige værker. I nogle af montrerne lod det til at fællesnævneren var i funktionen af broche eller halssmykke, mens det i andre montrer var samspillet i farverne på værkerne. Dette gjorde, at dialogen mellem de forskellige generationer af smykkekonstnere ofte følte en anelse forceret, som om kuratorerne bag foreslog en bestemt læsning af værkerne, som tog noget fra min egen oplevelse af dem. Interessant var det, at jeg ofte havde svært ved at se hvornår værkerne

var blevet skabt. Valget af materialer og graden af nyskabelse indenfor formgivningen, var ikke mere eksperimenterende blandt værkerne skabt de sidste 10 år end de ældre værker fra samlingen, snarere tværtimod. I en udstilling med undertitlen, *New Thinking, New Materials*, var det faktisk overraskende hvor lidt der er sket i 40 år.

Marit Skevik Fujiwara. Smykker 85-21. F: Amalie Marie Selvik/Trøndelag senter for samtidskunst

Hvor mange af de ældre værker fra samlingen, såsom Gjis Bakkers ikoniske *Dew Drop* fra 1982 eller Ruudt Peters elegante *Øresmykke* fra 1981, har en legende tilgang til det at skulle blive båret på en krop, så er der blandt de nyere værker en tendens til at se helt bort fra kroppen. Det er meget sigende, at langt de fleste af de nyere værker er oplistet som ”brocher”, fordi disse egentlig blot er objekter som man kan sætte udenpå tøjet. Det er for så vidt ligegyldigt, om de står på en hylde eller bliver båret af et menneske. Når det kommer til valget af materialer, så er værkerne fra samlingen præget af bearbejdnings af eksisterende objekter vi kender fra vores hjem, såsom Otte Künzlis *Halssmykke* bestående af et stykke træramme fæstnet til en stålwire og Tone Vigelands simple halsringe i vinyl og messing. Hvorimod mange af de nyere værker har en mere kold, ironisk og konceptuel distance, hvor man ikke er blege for at arbejde med eksempelvis kirugisk stål, som Kristine Ervik gør det med værket *Titty (Drop it like it's hot)* eller Olaf Tønnesland Hodne, der har skabt værker i hydrotermisk fabriksproduceret kvarts og ametyst.

Kristine Ervik. Smykker 85-21. F: Amalie Marie Selvik/Trøndelag senter for samtidskunst

Som en person der ikke ved meget om smykkekunst, hverken den historiske eller samtidige, var besøget på TSSK både spændende og lærerigt. Jeg fandt ud af, at smykker i dag er meget mere end dekorative objekter, som man tager på kroppen. At man i den nyere, norske smykkekunst har ønsket at gå bort fra den skandinaviske design-tradition, hvor funktionalitet og enkel æstetik har været i fokus, er tydelig. Her er smykker også noget der ikke behøver at forholde sig til en krop, her må smykker gerne være besværlige eller helt igennem umulige at gå med. Her behøver de ikke blot at udsmykke, de må også gerne gøre ondt og gøre nar, provokere og stille spørgsmålstejn ved deres egen funktion. Jeg lærte at smykker er mere end ringe og halskæder, at de også kan være ”bærbare objekter” og ”bæreinstrumenter”, som Sigurd Bronger kalder dem. Eller sågar ”other”, som Marit Skevik Fujiwara oplister sine værker i salgslisten.

Smykker 85-21 er med til at vise, hvor enestående og vigtig smykkekonstsamlingen på Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum er, men også hvor svær den er at komme efter. Når det gælder eksperimenteren indenfor funktion og materialevalg var smykkekonstnerne i 1970'erne og 80'erne vilde og kom langt omkring, uden dog på noget tidspunkt at glemme kroppen som udgangspunkt. Nu gælder det for de yngre generationer om ikke at reducere alt det de laver til "brocher".

Artikkelfoto: Smykker 85-21. F: Susann Jamtøy/Trøndelag senter for samtidskunst

Smykker 85-21: New Thinking, New Materials
Trøndelag senter for samtidskunst
18.11.2021 – 19.12.2021